

Lehti No 18

A photograph of a red wooden building with a white star on the gable and a weather vane on the roof. The building has a steep gable roof and a small window with a white frame. A large evergreen tree is on the left, and a tiled roof is visible on the right. The sky is blue with some clouds.

Myötätuulta
Merimaskussa
I/2006

Julkaisija:
Merimasku-Seura r.y.

Toimituskunta:
Terttu Kraemer
Maarit Lineri,

Taitto/
Sivunvalmistus:
Maarit Lineri

Painopaikka:
New Print Oy, Raisio

ISSN 1238 - 108X

Seuran puheenjohtaja:
Maarit Lineri,
p. 4369 868

Sihteeri:
Erkki Rantala

Rahastonhoitaja:
Terttu Kraemer,
p. 040-716 4808

Kannen kuva:
Merimaskun kirkko
Maarit Lineri

Kaavoja ilman haavoja

Vuoden 2000 alussa voimaan tulleen Maankäyttö- ja rakennuslain oli tarkoitus vahvistaa kuntalaisen asemaa kaavoituksessa ja parantaa mahdollisuuksia saada tietoa, seurata kaavoitusta ja osallistua prosessiin. Uusi käsite laissa on osalliset; osallisia ovat paitsi kaavoitettavan alueen maanomistajat, mutta myös kaikki, joiden oloihin kaava vaikuttaa, sekä myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa kaavoitus käsittelee. Kunnan päätösvalta lisääntyi, mutta samalla veloitettiin kuntaa huolehti-
maan osallistumisen järjestämisestä ja yhteistyöstä eri osapuolten kanssa

Toiko siis uusi laki sen vaikutusmahdollisuuden, kuin alun perin oli tarkoitus? Laki ei pystynyt muuttamaan sitä näkökulmien erilaisuutta, mikä vaikutti ja edelleen vaikuttaa kansalaisten ja kaavoitusarkkitehtien mielen-
piteiden eroavaisuuteen. Suunnittelijat tuntevat identiteettinsä ja valtansa uhatuiksi. Ympäristöstään kiinnostuneet kansalaiset leimataan häiriköiksi.

Siinä valossa on kunnalle helpointa hoitaa kaavoitus pois kuleksimasta minimivaivalla ja lain rimaa hipoen. Kuitenkin huonosti hoidettu alkuvalmistelu poikii enemmän valituksia kuin aito vuorovaikutteinen keskustelu suunnittelun alusta lähtien. Nyt osoitetaan syyttävä sormi valittajien suuntaan, mutta ei puututa alkuvalmistelun puutteellisuuksiin.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa tulisi ensin esitellä kaavoituksen kohde, miksi kaavoitukseen ryhdytään ja mihin se vaikuttaa, miten voi seurata kaavan valmistelua ja osallistua sen valmisteluun. Suunnitelman ei siis ole tarkoitus olla pakkopullapaperi jo valmiin kaavaehdotuksen ohessa. Hyvin järjestetyillä tiedotus- ja keskustelutilaisuuksilla, avoimilla tapaamisilla suunnittelijan kanssa, sekä kyselyillä saadaan sitä arvokasta taustatietoa, mikä tulisi olla hyvän kaavoittajan lähtökohta

Yhtenä osallisena toivoisi voivansa Merimaskussakin tulevaisuudessa osallistua keskusteluun jo siinä vaiheessa, kun yhtäkään viivaa ei kaavoitusarkkitehti ole vielä kartoitihinsa piirtänyt.

Maarit Lineri

Mitä löytyikään kunnanjohtajan kaapista

Maarit Lineri

Nimesi?

Juhani Kylämäkilä

Ikäsi?

52 vuotta

Mistä olet kotoisin?

”Mynämäestä” (kirjoittajaa valistetaan, että vain ulkopaikkakuntalaiset sanovat Mynämäeltä, oikeat mynämäkeläiset ovat kotoisin Mynämäestä)

Missä asut tällä hetkellä?

”Naantalissa. Käytännössä kuitenkin kesät Kustavissa, sillä joitakin vuosia sitten hankittu mökki houkuttelee viettämään kaikki mahdolliset vapaaajat saaristossa. Yksi joulukin on vietetty mökillä. Meri on kutsunut minua lapsesta asti.”

Minkälainen on perhekuntasi?

”Vaimo, kaksi aikuista poikaa ja lukion kolmatta käyvä tytär.”

Mitä harrastat?

”Metsästäys on lähellä sydäntä, ei niinkään saaliin vaan sen mukavan yhdessäolon tähden hyvien kaverien kanssa luonnon rauhassa.” Viisitoistavuotiaasta lähtien Juhani on ollut metsästyseuran jäsen ja harrastaa lähinnä pienriistan metsästystä ja linnustusta. ”Hirvimetsä on vielä kokematta, mutta senhän vielä ehtii.” Kunnanjohtajalla tuntuu olevan harrastuksia vaikka monelle sohva-perunalle jakaa, hän pelaa koripalloa ”ikämiesporukassa”, jonka pikkujoulut ovat kuulema ikimuistoisen hauskoja, harrastaa moottoripyöräilyä ja mökillä kalastusta ja remontointia. ”Sotahistoria on viime aikoina jäänyt vähemmälle. Laskettelukin on ollut yksi mukava harrastus, mutta siinä on nyt ollut muutaman vuoden tauko polvioperaation takia.”

Mikä on lempimusiikkiasi?

”Kunnon Svingi”, vastaus tulee lähes miettimättä. Juhani lisää, että Naantalin musiikkijuhlien myötä on myös

klassinen musiikki, lähinnä kamarimusiikki tullut mieleiseksi. ”Kaikki kotimainen musiikki kiinnostaa, kyllä Lordikin uppoaa”.

Mitkä olivat lempiaineitasi koulussa?

”Liikunta, historia ja maantieto, ja nimenomaan tässä järjestyksessä”

Onko jotain, mikä saa sinut erityisesti ärsyyntymään?

”Jahkaaminen, jos siis asiat eivät etene”. Vaikeata päältäpäin uskoa, mutta leppoisasti hymyilevä mies väittää olevansa kärsimätön.

Entä mikä saa sinut hyvälle tuulelle?

”Onnistuminen työssä ja kun tuntee saaneensa hyvää aikaan. Hyvä työilmapiiiri saa hyvälle tuulelle.”

Mitkä olivat odotuksesi Merimaskusta?

”Että pystyn paremmin toteuttamaan itseäni ja ideoitani, jo Naantalissa siihen oli haluja, mutta ei samalla tavalla mahdollisuutta.”

Miten olet viihtynyt täällä?

”Kiitos kysymästä, erittäin hyvin. Vaimokin kotona sanoo, että on kuin uusi mies talossa. Työ on monipuolista ja mielenkiintoista.”

Onko jokin yllättänyt sinut Merimaskussa?

”Asiat ovat paremmin kuin, mitä minua ensin peloteltiin”

Paljasta meille kuntalaisille vielä mikä on sinun salainen paheesi tai intohimosi?

Kysymystä pohditaan yhdessä melkoinen tovi ja vaikka kirjoittajakin yrittää auttaa ja johdatella kunnanjohtajaa erilaisten paheiden polkuja tutkailemaan, niin ei niitä tunnu löytyvän edes kaapista kaivamalla. Lopulta Juhani muistaa, että onhan hänellä lasketteluvehkeet kaapissa. ”Haaveena on vielä joskus laskea niillä korkealta ja kovaa.”

Vielä yksi kysymys, mikä on motosi?

”Luottamus on menestymisen avain.” Lopuksi vielä kunnanjohtaja kaavaillee muutoksia ja suunnitelmia, mitä hän haluaisi Merimaskussa toteuttaa.

”Tietysti liikenneasiat ovat tärkeitä. Taattistenjärventien ja Lierannan – Askaistentien päällystyksen sekä valaistu kevyenliikenteen-väylä Särkälle ja Kirkonsalmen pohjoispuolelle.”

Ei pane kirjoittajakaan pahakseen tuollaisia kaavailuja. Kun vielä Naantalin päättäjät kaavailisivat kevyenliikenteen väylää läpi koko Luonnonmaan, niin johan olisi monen kulkijan turvallisuus taattu.

Luodoilla naapuriapua arvostettiin

Maarit Lineri

Nuoripari saapumassa omalle saarelleen suoraan Merimaskun kirkosta vuonna 1960

Saaristossa asuville ei vesi ole koskaan ollut este kulkemiselle vaan päinvastoin. Vesitiet ovat aina kuljettaneet ihmisiä niin sulan veden aikaan kuin jäätyessäänkin. Vain kelirikko on jonkin verran hidastanut luotojen asukkeja. Pienet lapsetkin heti, kun vain tuhtolta ovat airoihin ylettäneet ovat oppineet soutamaan ja liikkumaan merellä.

Eino ja Seija Saaresranta ovat molemmat syntyisin luodolta, niin kuin merimaskulaisittain sanotaan. Eino on syntynyt Koi-vuluodossa ja muuttanut myö-

hemmin Saarimaalle. Seijan syntymäsaari on Meriranta. Yhteisen kodin he perustivat Ristikariin eli ”Amerikkaan”, samalle saarelle, missä aikoinaan oli astiatehdas. Eino muistelee, että astiatehtaassa tehtiin silakka-astioita; 30 litran nelikkoja ja 10 litran ottinkeja.

Sen paremmin Eino kuin Seijakaan eivät asumistaan saareissa pidä mitenkään erityisenä: ”*Samanlaista se elämä ennen oli joka paikassa; vaatimatonta ja työn täyteistä. Kaikkien oli opittava osallistumaan perheen töihin ja toimeentulon hankintaan. Naapureita*

autettiin, missä apua tarvittiin, sillä jokainen tiesi itse joskus tarvitsevänsä naapuriensa apua.”

Merimatkaa pelottavampi oli hevoshaka

Apua tarvittiin jo lasten koulumatkojen järjestelyissä. Koulumatkaa Eino muistelee hänellä olleen ensin pari kilometriä soustaen ja sitten vielä neljä ja puoli kilometriä Kaukolaan jalan. Iskolon piirin koulu sijaitsi aivan Kaukolan talon läheisyydessä.

Ihan pieniä lapsia ei yksin pistetty soutaen koulumatkalle, vaan siinäkin oli naapuriapu käytössä. Milloin oli aikuisilla asiaa Otavan saarelle tai peräti Naantaliin tai Turkuun niin lapset kulkivat kouluun siinä sivussa, tai sitten jotkut isommat lapset kuljettivat

pienempiään ja huolehtivat koulumatkasta. Koulun alku oli usein siten sovitettu, että saaristakin pääsivät kouluun sopivaan aikaan.

Eino muistelee, että puoli kahdeksalta joutui lähtemään silloin, kun oli järjestäjänä. ”*Koulussa oli oltava viimeistään kahdeksalta. Minun aikani vielä järjestäjän tehtäviin kuului, kantaa puut luokkaan ja sytyttää tuli, kuurata luokkahuoneen permanto ja pyyhkiä pölyt ennen kuin muut oppilaat saapuivat koululle. Ruokatunnilla sitten noudettiin vesi keittolaan. Ruokailun jälkeen tiskattiin yhdessä astiat. Kelirikko-aikaan joutui joskus lähtemään aikaisemmin liikkeelle. Silloin oli ulkona pilkkopimeää.*” Merellä ei Einon kertoman mukaan ole koskaan niin pimeätä kuin maalla. ”*Meri hohtaa aina sen verran valoa, että saarien ääriiviivat ja muoto näkyy. Niistä pystyy kyllä erottamaan saaret toisistaan, yksikään saari ei ole toisensa kaltainen. Ei merellä pimeyden tähden eksymään pääse*”, vakuuttaa Eino. ”*Pelottavampaa oli*

koulumatkalla kulkea Kaukolan ja Kosken ohi, kun siellä oli hevosia pellolla.”

Talvi 38-39 oli niin leuto, että kertaakaan ei päässyt jäätä myöden suksilla. ”*Potkukelkan kanssa kuljettiin ja Koira-aukolla oli vettä niin paljon jään päällä, että seisoin kelkan istuimella ja joku isompi lapsista lykkäsi yli. Rannassa putosin laivasillan rakoön ja kastuin läpimäiseksi. Opettaja Mannonen lainasi omia housujaan, minun housuni pistettiin uunin päälle kuivumaan. Häpeä se oli naisen housuissa kulkea se koulupäivä. Kovalla sumulla koulumatka oli hiukan pidempi, kun tartti kiertää saarien mukaan, ettei eksynyt.*”

Kuri kotona ja koulussa

Koulussa oli keittola, mutta maito piti tuoda itse. ”*Kerran viikossa oli puuropäivä ja silloin oli ainakin tuotava maito mukanaan. Pojilla vain tahtoi maitopullo rikkoontua joskus repuissa*”, muistelee Seija. Einon vanhemmat olivat sopineet, että pojat hakivat kouluun mennessä Kaukolasta täyden

Ristikariin, eli ”Amerikkaan” rakennettu kotitalo, jonne sähköt saatiin vasta niinkin myöhään kuin 1975

maitomukin mukaansa ja pistivät tyhjän tilalle.

Sota-aikana ruuan kanssa oltiin tarkkoja ja opettaja pisti lapset keräämään pellolta sinne jääneet tähkät talteen. Puolukoita kerättiin myös koulun keittolaan. Kerran muistelee Eino, että opettaja Mannonen oli määrännyt lasten evääksi punajuurta leivälle. ”*Äiti ei suostunut, kun pelkäsi, että sillä tahritaan vaatteet.*” Eino sai siitä jälki-istuntoa. Yläkoulun opettaja Lampisuo kasvatti sipuleita. ”*Ne sitten kuivattiin sauhusaunassa ja opettaja pisti lapset niitä putsaa-*

Kalastus oli saaristossa pääelinkeinona vielä muutama vuosikymmen sitten. Kuvasa verkoilla Seijan isä Johan Aaltonen ja Eino.

Tyypillinen saaristolainen "kaks-vannane", eli vene, missä sekä keula, että perä ovat tasaiset.

Potkukelkalla kuljetettiin talviaikaan niin kalasaaliit kuin ihmisetkin. Meren jäällä on tunnettava virtapaikat, syvänteet ja matalikot.

maan. Melkoisen mustia lapsia sinä päivänä palasi koululta kotiin. Ei siinä kuitenkaan vanhempienkaan auttanut valittaa asiasta, opettajan sana oli laki siihen aikaan."

Siihen aikaan pidettiin lapset kotonakin kurissa. "Kerran tuli meille pojille pientä nahinaa veneessä, kertoo Eino, "Pikkuveli Voitto sotki tahallaan souturytmin niin, ettei soutamisesta tullut mitään. Eino hermostui ja pauhasi kovaan ääneen. Eivät pojat huomanneet, miten hyvin vesi kantoi ääntä kotirantaan asti." Isä kuuli metelin ja antoi minulle kotona tukkapölyä moisesta meluamisesta."

Saariston lapset sisukkaita

Kun Seija ja Eino perustivat yhteisen perheen he asettuivat asumaan edelleen luodolle. Pääasiallinen toimeentulo tuli kalastuksesta. "Lehmiä oli ja lampaita ja kanoja kotitarpeiksi, viljeltiin mansikkaa ja juureksia. Ei Merimaskun pienillä luodoilla ole paljoa pystytty kasvattamaan." Soutuvene muuttui vähitellen moottoriveneeksi, puuhella antoi tilaa kaasulle ja sähkökin saatiin viimein 1975. Meri on kuitenkin pysynyt samana. Saaresrannan lapset ovat hekin oppineet tuntemaan meren ja saarielämän. Seija kertoo, että

Kalastus ei nuorillekaan ollut mikään harrastus, vaan sillä saattoi kerätä omia taskurahoja. Kuvan hauki kartutti komeasti nuoren miehen moporahastoa.

Luodoilla ihmiset ovat oppineet kunnioittamaan merta ja ymmärtämään luonnon merkkejä. Seija, Tiina ja Markku kotitalon rappusilla.

milloin oltiin töissä niin aina olivat lapset mukana. "Ensin tietenkin vain leikkimässä, mutta myöhemmin sitten jo tienasivat omia taskurahojaan."

Samalla lailla kuin vanhempansa aikoinaan ovat Eino ja Seijan lapset saaneet tottua erilaiseen koulumatkaan kuin useimmat ikätoverinsa. Kovinkaan moni heistä ei ole joutunut lähtemään kelirikko-aikana kouluun ennen kuutta ja palaamaan takaisin viiden jälkeen. "Aina ne lähtivät kouluun mielellään. Itse ei olisi aina viitsinyt

lähteä aamuvarhaisella, mutta lapset ei koskaan olleet kelin takia poissa koulusta. Kymmenen vanhana ne lähtivät itse perästuupparilla rantaan ja siitä puolen kilometriä kävellen linja-autolle Joskus oli ajettava väylää yötä myöten, että lapset pääsivät aamulla kouluun", kertoo Eino. Innostus kouluun johti molemmat tyttäret suureen maailmaan alansa arvostetuiksi tutkijoiksi. Toinen on lääketieteen dosentti ja tunnustettu keuhkosairauksien tutkija ja toinen tekee arvostettua

työtä "maailman katolla" Andien intiaanien parissa.

Sydämen sivistys rikkautena

Luodolla asuminen ei todella ole eristänyt tämän perheen jäseniä maailman menosta. Niin vanhemmat kuin lapsetkin ovat kiinnostuneita maailman ilmiöistä ja ovat uteliaita tiedon hankkijoita. Sivistys ei ole vain koulunpenkiltä saatavaa, sivistys on paljon syvempää. Sydämen sivistystä meillä jokaisella on mahdollista hankkia, kuten olen saanut Saaresrannalla huomata.

Kirjoitus perustuu Seija ja Eino Saaresrannan haastatteluun Askaissa 6.6.2006

Tunnistatko kuvan esineen?

Katso vastaus sivulta 15

Keisarien hallitsijanvakuutukset Merimaskun kirkossa

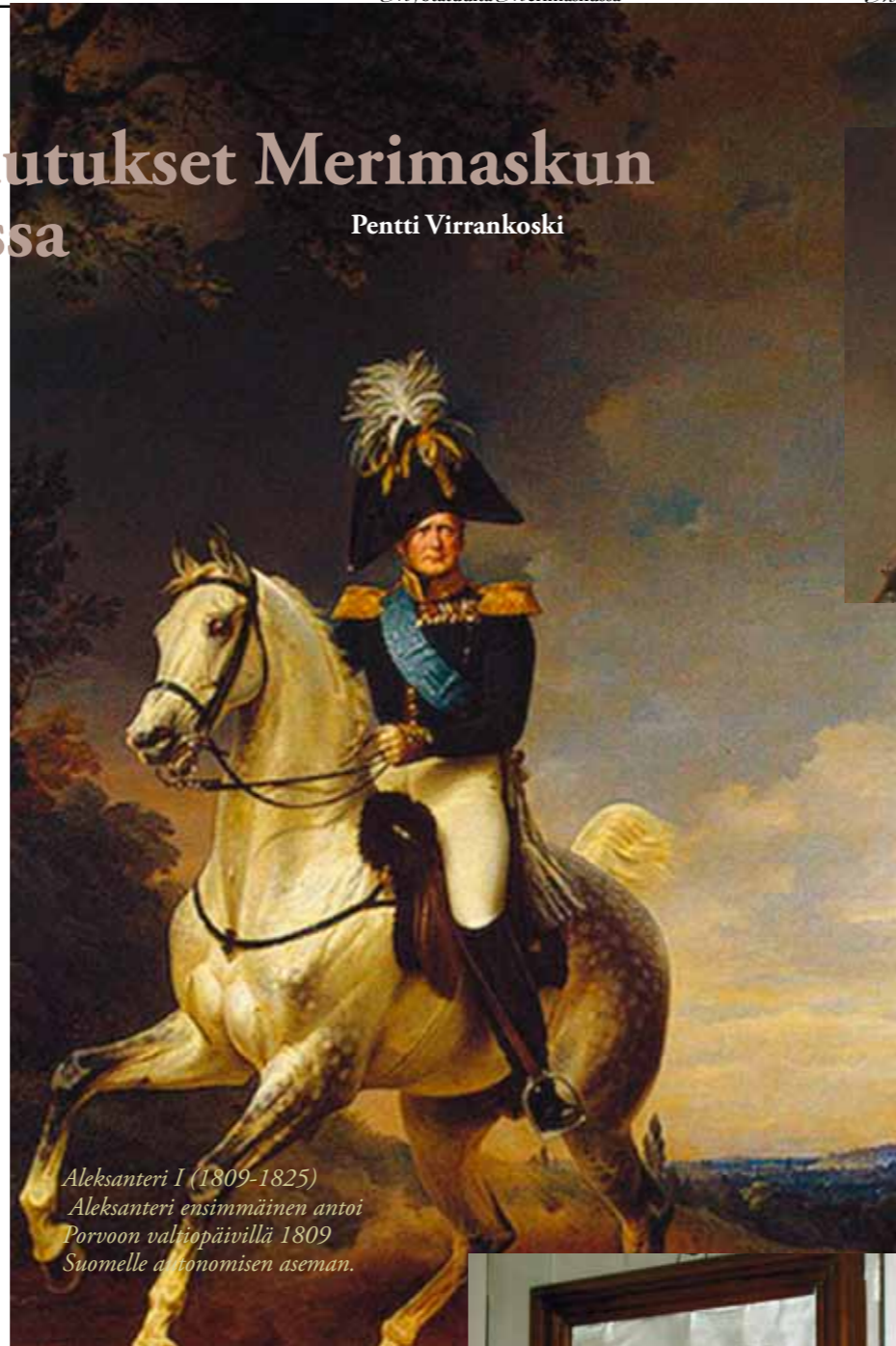
Pentti Virrankoski

Merimaskun kirkon ja sen eteisen seinille ripustettuina ja hiljattain kiitettävästi suojattuina on säilynyt sarja hallitsijanvakuutuksia, jotka Venäjän keisarit ovat antaneet 1800-luvulla Suomen suuriruhtinaskunnan asukkaille. Niiden alla on viiden hallitsijan nimet: Aleksanteri I, Nikolai I, Aleksanteri II, Aleksanteri III ja Nikolai II. On hyvin harvinaista, että nämä julistukset on säilytetty kirkossa näkyvillä. Onkohan niin tehty missään muualla kuin Merimaskussa?

Keisarien vakuutukset ovat kuitenkin olleet tärkeitä asiakirjoja, jotka ovat taanneet meidän kansamme vanhat, kallisarvoiset oikeudet. Sen huomaa lukemalla vaikkapa ensimmäisen Suomea hallinneen keisarin antaman vakuutuksen. Siinä keisari sanoo:

ME ALEXANDER I ... teemme tietäväxi, Että sitte kuin ME Sen Korkeimman edeskatzomisesta olemma ottanet Suuren Ruhtinan maan Suomen hallituksemme ala, olemma ME tämän kautta tahtoneet wahvistaa ja kiinittää Maasa olewan Christillisen Opin ja perustuslait niin myös niitä wapauksia ja oikeuxia, kuin kukin Säätö nimitetysä Suuresa Ruhtinan maasa erinomattain, ja kaikki sen Asuwaiset yhteisesti, niin ylhäiset kuin alhaiset tähän saakka Constitutionin eli säättämisen jälkeen owat nautinneet: Lupaamme myös pitää kaikkia niitä etuja ja asetuxia wahwana ja järkähtämättömänä heidän täydelisesä woimasansa.

Suomen valloitetuana keisari antoi tämän vakuutuksen Porvooseen kutsutuille valtiosäädylle 15. päivänä maaliskuuta 1809. Myöhemmät hallitsijat antoivat valtaistuimelle noustuaan täysin samansisältöisen vakuutuksen, paitsi että he sanoivat saaneensa Suomen perintönä.

Aleksanteri I (1809-1825)
Aleksanteri ensimmäinen antoi
Porvoon valtiopäivillä 1809
Suomelle autonomisen aseman.

Aleksanteri I:n vakuutus oli suomalaisille hyvin tärkeä. Kansamme oli järkyttynyt, kun Suomi oli 1808-09 repäistä ikivanhasta valtiotyhteydestään ja liitetty Venäjän valtakuntaan. Keisari kaunisteli tätä tapahtumaa sanoessaan sitä Jumalan johdatukseksi. Itse hän oli aloittanut tuhoisan sodan, jonka aikana Suomi oli menettänyt noin 60 000 ihmishenkeä, sotilaita ja varsinkin sodan levittämiin kulkutauteihin kuollutta siviiliväkeä. Suomalaiset olivat toivoneet, että vihollinen saataisiin torju-

Nikolai I (1825-1855)
Nikolai ensimmäisen aikana
ei autonomisen suuriruhtinas-
kunnan valtiopäiviä kutsuttu
kertaakaan.

Merimaskun kirkon hallitsijanvakuutukset on ympärisöönensä hyvin sopivasti ja tyylikkäästi suojattu ulkopuolisilta vahingoilta.

tuksi, ja varsinkin talonpojat olivat koettaneet auttaa omaa armeijaa. Nyt kysyttiin huolestuneina, kuinka kansan kävisi.

Perustuslaillisesta monarkiasta yksinvaltaan

Suomen ollessa kuusi vuosisataa Ruotsin valtakunnan yhteydessä kansamme oikeuksia ei ollut tarvinnut vakuuttaa erikseen, koska ne olivat samat kuin ruotsalaisten. Ne oli il-

moitettu keskiajalta lähtien valtakunnan lain 'kuninkaankaassa'. Vuodesta 1611 sen korvasi ensin Kustaa II Aadolfin antama hallitsijanvakuutus ja vuodesta 1634 lähtien halli-

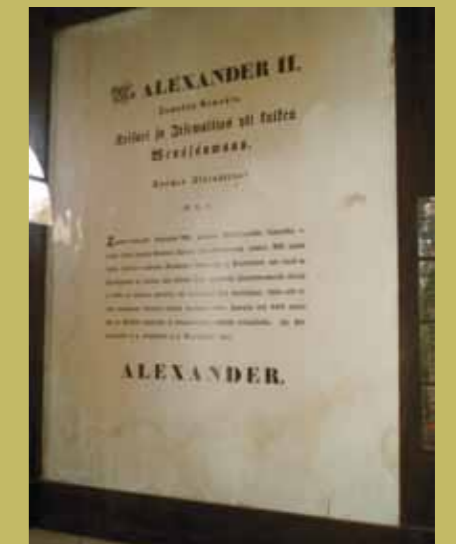
Aleksanteri II (1855-1881)
Aleksanteri toinen oli
Suomessa erittäin suosittu

tusmuoto ja valtiopäiväjärjestys, joissa määriteltiin kuninkaan ja kansan oikeudet. Ruotsin valtiomuotona oli siis perustuslainen monarkia.

Nyt Suomi oli joutunut aivan erilaisen valtakunnan yhteyteen. Venäjän valtiolle oli saatu aikoinaan malli Itä-Rooman keisarikunnasta, jonka hallitsija oli ollut

yksinvaltiias ja maallisissa asioissa suorastaan Jumalan sijainen maan päällä. Hänen katsottiin jopa omistavan koko valtakunnan. Venäjän keisarikin oli vielä 1809 yksinvaltiias, joka oli saanut asemansa ja tehtävänsä Jumalalta. Mitään perustuslakia ei tarvittu, ja ainoa valtiosääntö oli, ettei kukaan saanut vastustaa keisarin tahtoa.

Ruotsissa kansa oli valinnut vielä keskiajalla kuninkaan, ja hänen valtansa oli ollut hyvin rajoitettu kuten Ruotsin maakuntavaltioissa jo esihistoriallisella ajalla. Myöhemmin, 1600-luvulta lähtien, Ruotsin kuninkaan valtaoikeudet vaihtelivat. Kustavilaisella ajalla, vuodesta 1772 lähtien, ne olivat varsin suuret, mutta niitä rajoittivat kuitenkin hallitusmuoto ja muut perustuslait, samoin myös säätyjen etuoikeudet. Niitä oli talonpojillakin, muun muassa rajoittamaton omistusoikeus maahansa. Lakeihin voitiin tehdä muutoksia vain valtiopäivien päätöksellä.

Aleksanteri III (1881-1894) ja vaimonsa Maria. Aleksanteri kolmannen aikaan venäläisyyssyysate alkoi saada venäjällä suurta kannatusta.

Pelko venäläistämisestä

Kun Aleksanteri I oli valloittanut maamme, täällä pelättiin suomalaisten joutuvan samaan asemaan kuin venäläiset. Etenkin talonpojat olivat huolissaan, koska tiedettiin, että enimmäkseen Venäjän ja Viron talonpojat olivat maanorjia, jotka heidän herransa suorastaan omisti. Heillä oli ainakin teoriassa kristinuskon takaamat ihmisoikeudet, mutta he eivät omistaneet mitään eikä heillä ollut lupaa muuttaa herransa maalta. Pelättiin myös, että luterilainen kirkko tuhottaisiin, ja virkamiehet

ja yrittäjät epäilivät menettävänsä asemansa venäläisille.

Aleksanteri I halusi monesta syystä rauhoittaa suomalaisia. siksi hän antoi Porvoon valtiopäivillä 1809 vakuutuksen, jossa kansalle taattiin entinen uskonto, perustuslait ja voimassa oleva eli Ruotsin laki. On kiistelty siitä, mitä keisari oikein tarkoitti perustuslaeilla, koska hän ei sanonut sitä selvästi, mutta suomalaiset uskoivat, että Ruotsin-ajan hallitusmuoto olisi yhä voimassa. Keisarilla olisi siis Suomen hallitsijana sama asema kuin Ruotsin kuninkaalla oli ollut: paljon valtaa, jota kansan valtiolliset oikeudet kuitenkin rajoittaisivat.

Hallitsijanvakuutukset kirkon seinällä huojensivat mieliä

Venäjällä oli aina edistyksen kannattajia, jotka hyväksyivät Suomen olot ja pitivät niitä hyvänä esikuvana, mutta Venäjän vanhoillisista, joita oli paljon, Suomessa oli kaikki eriskummallista ja järjetöntä. Keisarihan oli Venäjän yksinvaltiainen, ja kun Suomi kuului nyt tähän valtakuntaan, hänen täytyi olla yksinvaltiainen Suomessakin. Hän voisi siis koska tahansa peruuttaa suomalaisten valtiolliset oikeudet ja saattaa Suomessa voimaan Venäjän lain. Keisari oli tosin vahvistanut Suomen valtiojärjestyksen ja lait syistä, joita vanhoilliset venäläiset eivät ymmärtäneet, mutta he otaksuivat, että tämä peruutettaisiin heti valtakunnan edun vaatiessa sitä.

Käytännössä Suomi pysyi vuo-

Nikolai toisen (1894-1917) kautta leimasivat Suomen alueella sortotoimet.

sikymmenestä toiseen sisäisesti itsenäisenä maana, jota sanottiin yleisesti valtioksi. Sen riippumattomuutta kuitenkin rajoitti, että Suomessa säädetty laki tai asetus tuli voimaan vasta keisarin allekirjoittamana. Virallisenä kielenä ei ollut venäjä vaan ruotsi ja vuodesta 1863 lähtien myös suomi. Venäläiset eivät päässeet Suomen valtion virkoihin paitsi kenraalikuvernööriä, joka oli keisarin edustaja, eivätkä he saaneet harjoittaa mitään elinkeinoa ilman suomalaisen viranomaisen lupaa. Venäläisiä muuttikin Suomeen vain muutamia tuhansia. Venäjän sotaväkeä oli Suomessa paljonkin, mutta sen katsottiin olevan Suomen turvana vihollisia vastaan.

Koko kansa ymmärsi vuo-

desta 1809 lähtien, että keisari oli luvannut suojella Suomen lakia ja luterilaista uskontoa. Ruotsinajalla oli totuttu kunnioittamaan kuningasta, ja nyt hallitsijanvakuutukset herättivät samaa kunnioitusta keisaria kohtaan. Erityistä arvoa hän sai myös siitä, että hän kävi sotia koko kristikunnan vihollisina pidettyjä pahoja turkkilaisia vastaan. Hallitsijaa ei muuten sanottu Suomessa koskaan tsaariksi niin kuin Venäjällä, täällä hän oli keisari.

Periaatteessa suomalaisten ja Venäjän vanhoillisten piirien käsitys maamme asemasta oli kuitenkin aina erilainen, ja siinä oli pahan ristiriidan siemen. Varsinkin sen jälkeen, kun valtiopäivät oli kutsuttu 1863 koolle pitkän tauon jälkeen, suuri osa kansamme ymmärsi odottaa jännittyneenä, vahvistaisiko uusi keisari Suomen oikeudet. Kun hallitsijanvakuutus sitten oli ripustettu kirkonseinälle, huoattiin helpotuksesta. Vaikka olot kehittyivät Suomessa etupäässä hyvin suotuisasti, kansamme eli vähän kuin tulivuoren rinteellä. Tämä huomattiin entistä selvemmin, kun eräissä venäläisissä lehdissä oli ruvettu 1880luvulla paheksumaan Suomen liian riippumatonta asemaa.

Nikolai petti lupauksensa

Eikä täällä turhaan pelättykään. Nikolai II antoi 1894 entisenlaisen hallitsijanvakuutuksen, mutta hän ei pitänyt lupaustaan vaan ryhtyi vuodesta 1899 lähtien toimiin Suomen erikoisaseman kumoamiseksi. siitä lähtien monet suomalaiset alkoivat nimitellä petollista hallitsijaa 'tsaariksi' ja 'Ryssän keisariksi'. Käytännössä Suomen venäläistämisen edistyminen kuitenkin kovin hitaasti, koska Venäjä joutui vuodesta 1905 lähtien pahoihin sisäisiin vaikeuksiin. Näissä oloissa suomalaisten oma vastarintakin vaikeutti sortotoimia.

Ensimmäisen maailmansodan myrskyissä keisarin valta luhistui, ja Suomi pääsi itsenäistymään. Vain harvat olivat edes uneksineet siitä, ennen kuin suursota syttyi vuonna 1914. Suomen tultua itsenäiseksi

Suomen suuriruhtinaat

Aleksanteri I (1809-1825)

Aleksanteri ensimmäinen nousi venäjän tsaariksi 1801. Ensimmäisinä hallitsijavuosinaan Aleksanteri toimi vapaamielisesti, mutta myöhemmin hän kehittyi taantumukselliseen ja itsevaltaiseen suuntaan.

Nikolai I (1825-1855)

Järjestyksessä toinen Suomea hallinnut Venäjän keisari, Nikolai I oli hyvin konservatiivinen ja hänen aikanaan esimerkiksi sensuuri kiristyi voimakkaasti.

Aleksanteri II (1855-1881)

Aleksanteri toinen nousi valtaistuimelle isänsä Nikolai I:n jälkeen. Aleksanteri toisen tekemistä uudistuksista merkittävimpiä oli Venäjän maaorjuuden lopettaminen vuonna 1861.

Aleksanteri III (1881-1894)

Aleksanteri toisen poika nousi valtaistuimelle isänsä murhan jälkeen. Aleksanteri kolmas ei ollut isänsä kaltainen rohkea uudistaja.

Nikolai II (1894-1917)

Nikolai toinen ei ollut edeltäjänsä kaltainen vahva hallitsija, vaan hänen aikanaan erilaiset neuvonantajat saivat merkittävän otteen tsaarista. Tsaariperhe menetti asemansa 1917 bolsevikivallankaappauksessa. Nikolai toinen perheineen teloitettiin kesällä 1918.

useimmissa seurakunnissa lienee ajateltu, ettei "ryssän keisarien" julistuksia ollut enää syytä pitää näkyvillä. Mutta kun ajatteleme niiden sisältöä ja merkitystä, merimaskulaisten voi sanoa menetelleen muita viisaammin.

Pirtutorpedo Tammissaaren rannassa. Vas. edessä John ja Frans Tammelin sekä tullin virkailija. Taustalla vas. Irja Nylander, Jaakko Tammelin, Sakari Lehto ja Paula Tammelin.

“Torpedo” Kirkonsalmessa

Markku Lehto

Vuoden 1934 kesällä oli Merimaskun Kirkonsalmessa tapahtuma, jota voidaan verrata myöhempiä aikoina alkunsa saaneisiin suvisoutuihin. Tarkka ajankohta oli 14.6 vastainen yö. Silloiseen tapahtumaan osallistui tosin vain kolme venekuntaa, mutta sitä jännittävämpi silloinen “kisa” oli.

Jo aiemmin eräänä alkukesän valoisana yönä oli silloinen poliisikonstaapeli Pentti Rannikko kiinnittänyt huomionsa kalastusmalliseen moottoriveneeseen, joka hitaasti lipuen liikkui Kirkonsalmessa. Aivan salmen rannalla asuneen poliisin aistit olivat valppaina, - elettiin edelleen vilkasta salakuljetusaikaa, vaikkakin kieltolaki oli jo

ajat sitten kumottu. Tarkkailtuaan yön hämäryydessä venettä ja sen kulkua, hänen epäilynsä vahvistuivat entisestään. Veneestä oli todennäköisesti laskettu salmeen ns. pirtutorpedo.

Seuraavana päivänä hän kertoi epäilyksensä naapuripitäjän Askaisten pitäjänpoliisille Lauri Kartiolle, joka lupautui avustamaan odotettavissa oleviin tapahtumiin. Yhdessä ja vuorotellen he alkoivat “päivystää” yön hämärinä hetkinä salmen rantapusikoissa. Tätä tarkkailua lisättiin, kun havaittiin että Pentti Rannikon puhelinlinja oli katkaistu kesäkuun 14 päivän iltana. Samalla oli katkaistu myös Askaisten keskuksen johtava

lanka. Nämä huomioidut saivat poliisit valppaiksi seuraamaan mitä tuleman piti.

Samaisena keskikesän iltayönä, suojaavan hämärän laskeuduttua vesistön ylle, saapui Naantalinnasta moottorivene. Se osoittautui samaksi, jonka Rannikko oli havainnut aiemmin ja jota hän epäili spriin kätkemisestä salmeen. Jonkin aikaa etsittyään salakuljettajat löysivät upottamansa torpedon ja alkoivat nostaa tätä veneeseen. Tällöin poliisit Pentti Rannikko ja Lauri Kartio alkoivat lähestyä venettä, jolloin heitä kohti ammuttiin. Nämä perääntyivät rannalle ja vastasivat tulitukseen. Poliisien kertoman mukaan

tulitusta kesti jonkin aikaa ja heidän arvionsa mukaan ammuttiin kaikkiaan noin kolmekymmentä laukausta. Poliisien ammutut luodit voittivat salakuljettajien venettä sen verran ettei se pystynyt pakenemaan. Sattuma tuli myös virkavallan avuksi, sillä Luonnonmaan suunnalta tuli paikalle partioimassa ollut poliisivene. Veneessä olleet vanhempi konstaapeli Leive sekä rikosetsivä Nurminen Naantalinnasta poliisista estivät lopullisesti pirtumiesten pakoyritykset ja heidät pidätettiin. Kukaan ei haavoittunut ammutuista luodeista.

Tällä epäonnistuneella keikalla oli mukana viisi miestä. Heidät kaikki tunnistettiin Hirvensalon saaresta kotoisin oleviksi. Kolmen kotikyläksi mainittiin Arola ja kaksi oli kotoisin Syvälahdesta. Takavarikkoon otetun spriin määrä oli huomattava, eräs suurimmista mitä asiakirjojen mukaan Merimaskun vesistä löydettiin.

Vaikkakin Merimasku jäi ikään kuin välimaastoon spriin “maihinnousulta”, oli transit-liikenne vilkasta pitäjän vesillä ja talvijäillä. Tästä ovat todistuksena kaksi muuta esiin tullutta tapausta saman vuoden talvella. Traagisin tapahtuma sattui pimeänä talvi-iltana 27 päivä tammikuuta. Tällöin ajoi paikkakuntaa tuntematon kuljettaja Rauduisten-selän suunnasta Ford avopakettiautolla suoraan avoimena pakkasillakin olleeseen lossiväylään. Turun puolella hyvin tunnetut “alan miehet” olivat tuomassa täyttä spriilastia Kustavin suunnasta, kun onnettomuus tapahtui. Onnettomuudessa hukkuivat Veikko Hyvärinen ja Ilmo Silander nimiset miehet. Kolmas mukana ollut mies saatiin pelastettua.

Toinen samana talvena vesialueilla sattunut onnettomuus tapahtui 20 päivä helmikuuta Merimaskun ja Luonnonmaan välisellä alueella. Tämä sulaan ajo tapahtui yön pimeydessä, jolloin kaksi tuntematonta miestä menehtyi. Poliisi naarasi seuraavina päivinä miesten ja auton lisäksi paikalta 42 kappaletta 10 litran pirtukanistereja.

Salakuljetus jatkui vilkkaana 1930-luvun lopulle, mutta katkesi lähes tyystin talvisodan alettua. Poliisit vastaan konnat -jännitys vaihtui sodan aiheuttamiin pelkoihin. Aikakautta muistellaan jälkikäteen hieman seikkailunomaisena, josta esimerkkinä olkoon “salakuljettajien kuningas”, Niska, silloinen “konnien konna”, josta juuri myöhempi aika teki sankarin.

Kummittelua Merimaskussa

Kummitus kuusen juurella

Maarit Lineri

Talossa oli isäntä joutunut siihen murheeliseen tilanteeseen, että oli päättänyt lopettaa elämänsä oman käden kautta. Se tapahtui maantien vierellä kasvaneen suuren kuusen juurella, mistä hänet sitten löydettiin. Traaginen tapahtuma tietenkin järkytti kaikkia ja monenlaisia puheita alkoi liikkua.

Paikan ohi kulkeneet naisihmiset alkoivat kertoa, miten kuusen ohi kulkiessaan näkivät tumman mieshahmon puun takana ja kuulivat uhkaavia ja pelottavia ääniä. He olivat varmoja, että paikalla kummitteli. Monet tien varren talojen ja torppien emännät ja piit kertoivat kummittelusta. Lopulta naiset pelkäsivät niin, etteivät lainkaan uskaltaneet kulkea kuusen ohi vaan kiersivät kaukaa metsän kautta koko paikan. Milloin se ei ollut mahdollista, joutuivat talojen miespuoliset saattomiehiksi ja jopa hevospelillä kускаamaan naisia. Se taas suututti miesväkeä, kun naisten taikauskon takia joutuivat vaivatuiksi. Tosin kummitteluun kyllä uskoi muutama mieskin.

Lopulta torpan isäntä kyllästyi puheisiin ja päätti kaataa kuusen ja saada kummittelun loppumaan. Kun sitten kuusi oli kaadettu, ei sitä tietenkään voinut maahankaan jättää vaan se pilkottiin poltopuiksi. Torpan isäntä kärräsi puut pihaan, mutta emäntä ei olisi millään huolinut “kummituspuita” pirttinsä lämmikkeiksi.

Pitkän aikaa emäntä pelkäsi tulta sytyttäessään, että kummitus vielä kostaa kuusen kaatajalle. Kummitusta ei kuitenkaan enää nähty sen paremmin torpassa kuin tien vierelläkään, mistä kuusi oli kaadettu.

Vuoden 2006 "Lossivahti"

Merimasku-Seura ja koi jo viidennen ker-
ran kunniamaininnan
"Merimaskun lossivahti". Perin-
ne aloitettiin koska seura halusi
osoittaa kiitoksensa henkilöille,
jotka auttavat seuraa tallenta-
maan merimaskulaista historiaa
ja kulttuuria, tekevät Merimas-
kua tunnetuksi, työskentelevät
merimaskulaisuuden puolesta tai
Merimasku-Seuran hyväksi sen
periaatteita kunnioittaen.

Lossivahti on hyvä vanha saa-
riston ammatti, joka sopii kun-
niamikkeksi. Viime vuosina
olemme saaneet olla osana Ahdon
järjestämän Suvisoutujen ohjel-
maa. Saimme tänäkin vuonna
kunnian julkistaa nimityksen tä-
män merimaskulaisen kesäjuhlan
yhteydessä, siinä ympäristössä,
mihin se parhaiten sopii.

Keväällä Merimasku-Seuran
hallitus päätti yksimielisesti nimit-
tää vuoden 2006 "Merimaskun
lossivahdiksi" Heikki Randellin.
Seuran edustajat luovuttivat Ran-
tamakasiinin terassilla lossikapu-
lan uudelle lossivahdille. Nimitys
oli ilmiselvästi myös yleisön mie-
leen, sillä monilta tahoilta kuului
hyväksyviä huudahduksia. Onnit-
telut uudelle lossivahdille.

"Merimaskun lossi-
vahti" ja nimitykseen
kuuluneet lossikapula
ja kunniakirja.

kuva: Mikaeli Linnert

Suvisoutujen juontaja
Sari Tamminen jututti
nimityksestään ilmi-
selvästi iloista Heikki
Randellia.

Se alkoi aivan viattoman tuntuista
kohtaamisesta. Ystävä esitteli oman
silmäteränsä miehelle - kehuu sen luotetta-
vuutta, sulavia linjoja. Sen käyttäytyminen oli kuulema
varmaa niin tyvenessä kuin myrskyssäkin. Koskaan avio-
liittomme 35 vuoden aikana en olisi uskonut joutuvani
tämän kokemuksen eteen. Nyt se kuitenkin oli tosiasia.
Silmät suorastaan loistaen ja olemus poikamaista intoa

ei sellaista kuulemma kannattanut ollenkaan haeskella, ul-
komailta se piti etsiä. Väliin tuntui löytyvän juuri se oikea,
mutta aina niissä oli olevinaan jokin vika. Milloin ne olivat
liian suuria tai muodot eivät olleet oikeita tai jotain muuta.
Ei mies oikein itsekään tiennyt, mitä hän haki – ”kyllä sen
sitten tietää, kun se kohdalle osuu”.

Talvi siinä meni. Lopulta se oikea löytyi. Ei liian kau-
kaa ja sopuisalla hinnalla sen saisi omakseen. Onneksi ei

Viidenkymppien villitys

pursuen mies kertoi avoimesti kokemastaan. Ystävä oli kut-
sunut hänet tutustumaan omaan kaunottareensa tietämät-
tä lainkaan millaisen palon toisen sydämeen sytytti. Mies
kehuu kotonakin, kuinka virtaviivaiset linjat kaunottarella
oli ollut, kuinka pehmeä ja keinovali liikehdintä ja eritoten
hän kehuu sitä hiljaisuutta, mikä sen läheisyydessä vallitsi.

Ensi kertaa elämäni aikana tunsin hienoisen mustasuk-
kaisuuden piston sydämessäni. Heti kotona mies istui tietokoneen ääreen ja alkoi netistä haeskella itselleen
omaa kaunokaista. Iltakaudet sitä tutkailtiin. Kotimaasta

sentään minun tarvinnut sulotarta lähteä miehen kanssa
noutamaan. Aina niille matkoille löytyy toinen yhtä hurah-
tanut miehenpuoli. Toukokuussa sitä lähdettiin hakemaan.
Eivät estäneet kylmät kelit eikä muutkaan hankaluudet.

Niin se nyt keinahtelee kotisatamassa se miehen kau-
notar – IF – Infinity nimeltään. Vaan ei mieheltä loppu-
nut villitys siihen. Aina vaan olisi saatava nuorempi ja
kauniimpi – tai ainakin hiukan isompi. Katso villityksen
kuva sivulta 21.

"Kitupiikki"

*Kun tulitikut olivat harvinaisia ja kallitakin ja
kun tuluksilla tulenteke oli hankalaa ja aikaa
vievää, niin kitupiikissä tuli paloi säästeliäästi,
juuri ja juuri hengissä.*

Kitupiikki on kansanomaisesti vanhastaan öljytuijun nimitys. Täl-
laisessa tuijussa liekki juuri ja juuri paloi. Teosana kitua merkitsee
laajalti itämerensuomalaisissa kielissä sairastamista, sairaana, heik-
kona virumista. Entä tuo piikki? Se ei ole lainkaan alkuperäinen.
Lönnrot ei esimerkiksi vielä tunne kitupiikkiä, mutta kylläkin
kituniikin ja kitunikin, jotka tarkoittavat nuukaa, saittaa. Jälkiosan
lähtökohta on ilmeisesti venäjän johdin -nik, josta on suomeen tullut
johdin -niekka. Karjalaispohjaisissa murteissa ovat tuttuja sellaiset
kuin praasniekka, puusniekka mutta yleiskielessäkin voidaan puhua
esimerkiksi rapua tarkoittaen saksiniekestä, naista tarkoittaen hame-
niekasta jne. Näin ollen piikki, joka levinnältään on kansanomainen
Keski- ja Pohjois-Pohjanmaalla, on kansanetymologinen muunnos
oudosta -niikki-lopusta samaan tapaan kuin mustasukkaisuus on
kansanetymologia ruotsin ilmauksesta svartsjuk. Sjuk-sanasta on tul-
lut suomalaiselle tutumpi sukka ja niikistä vastaavasti tutumpi piikki.

Lähde: Kielikello 4/1991 s. 7

Tuomo Tuomi

Lasten esiliinat olivat näyttelyn kauneimpia ja myös vanhimpia esiliinoja.

Kollolan kotiseututalolla kesällä 2006 esiteltiin esiliinoja kautta aikojen. Seura oli saanut näyttelyä ja esiliinakavalkadia varten lainaksi lähes sata esiliinaa.

Terttu Kraemer, Maarit Lineri

Esiliinasta emäntä tunnetaan

Merimasku-Seuran näyttely kesällä 2006

Esiliinoja oli näytteillä aina 1920-luvulta asti, eikä suu resta lukumäärästä huolimatta joukosta löytynyt kahta samanlaista esiliinaa. Esillä oli lasten esiliinoja, keittiöesiliinoja, kaikkien muistamia kouluesiliinoja, erilaisia ammattiesiliinoja ja hienompia sisäkköjen esiliinoja, emännän kahvikutsuesiliinoja sekä moniin eri työtehtäviin tarkoitettuja esiliinoja.

Esiliina paljasti kantajansa ominaisuuksia

Vanhon uskomusten mukaan esiliinansa kasteleva nainen sai juopon miehen, ja jos käytti paikattua esiliinaa, sai aviottoman lapsen. Naisen esiliina

nasta näki heti, miten varakkaaseen sukuun hän kuului.

Ranskan suuri vallankumous muutti muotia radikaalisti yksinkertaisemmaksi. Muotiin tuli yksinkertainen kansanmuoti. Aatelisnaisetkin halusivat näyttää kansaan kuuluvilta ja alkoivat käyttää esiliinoja. Tosin niiden materiaalit ja mallit poikkesivat niin, että selvästi erotti kuka oli palvelija ja kuka emäntä.

Arkena tavalliselle kansalle esiliinan materiaaliksi kelpasi mikä tahansa kankaan kappale; tyhjä jauhosäkki, vanha miehen takin selkämys tai risaksi kulunut hame. Pyhäpuvun kanssa pidettävän esiliinan materiaaliksi ei

kelvannut mikä tahansa. Juhlavat esiliinat olivat ohutta villaa, puuvilla, pellavaa tai silkkiä ja ne koristeltiin taidokkaasti. Nyt esiliina oli kantajansa kädentaitojen mitta.

Esiliinaa käyttivät sekä tytöt että pojat 1900-luvun alkupuolella. Varsinkin tyttöjen piti leikkiä hillitysti ja varjella esiliinajensa puhtautta. Se oli myös osa kouluasua vielä 1950-luvulla, mutta 1960-luvulla ne hävisivät luokkuvista tyttöjen yltä.

Esiliinoja moneen eri tarkoitukseen:

Vielä 1960-luvulla ne olivat käytännön sanelemia suojia vaatteille, koska vaatteiden peseminen oli työstä. Seu-

Näyttelyä oli avaamassa Sirkka-Liisa VUori. Avajaisten yhteydessä esitettiin kavalkadi "Esiliina Eevasta nykypäivään"

pyykinpesuesiliinaa, pyykkipoikaesiliinaa, siivousesiliinaa, lapsen kylvetysesiliinaa, keittiöesiliinaa, anopinesiliinaa, tarjoiluesiliinaa, kahvinkeittoesiliinaa, leivontaesiliinaa, puutarhaesiliinaa, kotitalousesiliinaa; lähes jokaiseen työhön ja toimeen oli oma esiliinansa.

Puvun kaunistus

Usein esiliinan käyttötarkoitus on ollut suojata pukua, mutta pula-aikaan esiliina saattoikin olla puvun kaunistus. Kun vaatteiden hankkimiseen ei ollut mahdollisuuksia, uuden kauniin esiliinan saattoi valmistaa pienemmistäkin materiaaleista.

Esiliina on ollut myös tärkeä osa koulun käsitöitä kansakoulussa ja peruskoulussa. Valkoinen olkainesiliina tai ruudullinen vyötäröesiliina olivat yleisimpiä malleja. Kaikilla luokan oppilailla oli aina sama malli ja kangas. Saumat ommeltiin käsin ja ompeluihin kiinnitettiin paljon huomiota. Ruudullisen esiliinan helmaan, vyötärölle ja taskujen suihin kirjailtiin aita-aitoja, valkoisiin esiliinoiniin tehtiin etupäässä reikäomelta koristukseksi. Käsityönopetuksessa korostui lopputuloksen laadukkuus, siisteys, täsmällisyys ja tekemisen tarkkuus.

"Heitä hienot helmukseksi, esiliinasi levitä ..."

Esiliinojen käyttöön on liittynyt myös erilaisia uskomuksia ja sanontoja. "Esiliinasta emäntä tunnetaan" ja "Esiliinat on emäntä on kuin hännätön hevonen" kuuluvat vanhoihin sanontoihin. Naimisissa olevan tai muuten kunniallisesti elävän naisen kuului käyttää esiliinaa. Esiliina oli uskomusperinteen mukaan välttämätön vaatekappale elonleikkussa, sen ajateltiin myös suojaavan raskaana olevaa naista "pahalta silmältä" ja esiliinan avulla saatettiin turvata karjaonnea; Suvetar, valio vaimo, Etelätär, luonnon eukko!

Heitä hienot helmukseksi, esiliinasi levitä karjalleni katteheksi, pienilleni peitteheksi, vihoihin tuulen tuulematta, vihoihin saamatta satehen!

Esiliina oli aikoinaan siveyden suoja-

vaate, mutta se siis myös varjeli naista "pahalta silmältä". Esiliinattoman naisen, siis nuoren neidon, turvallisuuden kunniallisuuden ja koskemattomuuden takasi mukana ollut esiliinaa käyttävä nainen. Näin vaate antoi nimen myös käyttäjälle: esiliina alkoi tarkoittaa sitä yleensä vanhempaa naista, joka toimii nuoren naisen suojelijana, esiliinana miesseurassa.

Esiliina on nykyään menettänyt merkityksensä niin siveyden suojelijana kuin vaatteidenkin varjelijana.

Näyttelyyn ja kavalkadiin esiliinojaan lainasivat:

Anneli Laaksonen, Anita Sula, Mirja Uusitalo, Pirjo Lakio sekä Merimasku-Seuran hallituksen jäsenet, kiitokset heille.

Näyttelyssä oli lähes 100 esiliinaa vanhimmat aina 1920-luvulta asti. Myös eri työesiliinoja oli hienoimmista tarjoiluesiliinoista "plastikkaisiin" pyykinpesuesiliinoin.

Aino Lehtisalonen puhe Niilo ja Tyyne Lahdelle 4.3.1973

POIMINTOJA MERIMASKUN KUOROTOIMINNASTA VUODESTA 1941
VUOTEEN 1973

(Puhe kiitosjuhlassa dir.cant. Niilo Lahdelle ja hänen puolisolleen Tyynele 4.3.1973 Niilo Lahden jäätyä 1972 lopussa eläkkeelle)

Merimaskun kirkossa luettiin sunnuntaina, toukokuun 18. päivänä 1941 seuraava kuulutus: Seurakunnan kanttori pyytää kaikkia niitä henkilöitä, jotka haluavat liittyä laulukuoroon, saapumaan rukoushuoneeseen huomenna, maanantaina kello 20.

Näin sai kuorotoiminta alkunsa pienessä pitäjässämme. Mitään jäsenluetteloa ei ole säilynyt näiltä ajoilta eikä muutakaan arkistointia. Muistitietojen mukaan kuoron kokoonpano oli seuraava: sopraano - Hulda Heinonen, Paula Tammelin, Selma Salonen, Edith Salonen, Ester Penttilä, Tyyne Lahti ja Liisa Sariola; alto - Terttu Salonen, Mirjam Vuorenmaa, Marja Lahti, Aune Santalahti ja Helga Eskola; tenori - Severi Karkola, Markku Salonen, Keijo Sariola; basso - Tauno Hapia, Veikko Ruonamo, Yrjö Särkämö ja Eino Nieminen. Yhteensä siis 19, ehkä enemmänkin.

Kuorotoiminta ei keskeytynyt sodankaan aikana

Kuoron ensimmäiset laulut olivat "Rukous isänmaan puolesta", "So-

tarukous", "Sua Herra kiitämme" sekä tunnettu kansansävelmä "Maa on niin kaunis". Lauluissa kuvastui isänmaan hädänalainen tila. Aika oli vakava. Ihmiset etsivät turvaa äisyyservoista kaiken ajallisen romahtaessa. Niinpä jo vajaan kuukauden kuluttua toiminta keskeytyi toistaiseksi, kun miehet joutuivat jättämään rauhantyöt ja lähtemään sodan teille. Ilman kuoroa ei silloinkaan oltu. Merimaskussa toimi Lottakuoro ja myös pikkulotista koottu tyttökuoro, jota johti Marja Lahti.

Kanttori Lahden vapauduttua armeijasta v.1942 pääsi kuorotoiminta jälleen alkamaan. Kanttorin kaan mukanaolo ei tullut pitkäaikaiseksi. Luvialla oli virka avoinna, ja kanttori haki ja tuli valituksi. Luvian vt. kanttori Jokinen siirtyi virkaa tekevänä hoitamaan Merimaskun kanttoriurkurin tehtäviä. Kanttori Jokisella oli joskus tapana ottaa joitakin jäseniä yksityisesti harjoitettaviksi. Oli eräänä iltana tällainen harjoitus, ja eräs laulaja kertoi, että kanttori komensi häntä: "Ei saa hengittää tässä." Se oli kova paikka. Laulaa piti, vaan hengittää ei saanut!

Jokinen lähti pois v. 1944. Vasta v.1945, kun kanttori Lahti palasi takaisin Merimaskuun, on kuorotoiminta jatkunut keskeytyksittä. Tällä

välillä virkaa hoiti Marja Lahti.

Retket ja laulujuhlat tärkeä osa kuorotoimintaa

Tärkeän luvun kuoron historiassa muodostavat retket. Kesällä v. 1949 Piikkiössä oli Varsinais-Suomen laulujuhlat, joihin osallistui noin 4000-5000 laulajaa. Näitä laulujuhlia on sitten ollut mm. Mikaelin kirkossa, Naantalissa kirkossa, Mietoisissa, Eurassa, Suomen kirkon 800-vuotisjuhlassa Turussa, ja kaikissa näissä on kuoromme ollut mukana. Tämä viimeksi mainittu 800-v. juhla oli niin komeata katseltavaa, että joka siitä tahallaan pois jäi, jäi myös paljosta vaille. Monet retket taas tehtiin kunnalliskotiin. Kuoro otettiin aina sydämellisesti vastaan. Viime vuosina on näitä käyntejä tehty yhdessä täläläisten Maatalousnaisten kanssa säännöllisesti joulun edellä. Tarjoilu, joulukuusi ja runsas ohjelma ovat olleet omiaan tuomaan viihtyisyyttä potilaitten monasti harmaaseen arkeen. Erikoisesti retki Nurmijärvelle oli ainutlaatuinen, koska siinä yhteydessä kävimme säveltäjä Sibeliuksen haudalla ja lauloimme Finlandia-hymnin. Tämä tapahtui samalla retkellä, jolloin kävimme Aleksis Kiven kuolinmökkiä katsomassa ja Taaborin vuorella, ja vettä tuli rankasti, oikea ukkossade.

Monet kerrat olemme olleet esiintymässä eri tilaisuuksissa ja monet kerrat olleet serenadilla kuorolaisten ja muidenkin täyttäessä vuosia. Harjoituksia on parhaimpina vuosina pidetty 56, ja esiintymisiä ainakin 16. Erikoisen huolella harjoittelimme kirkon uusintavihkimistä varten, silloin oli joka ilta harjoitukset, paitsi lauantaina. Seuraavana vuonna, siis 1955, oli uusien urkujen vihkiminen.

Serenadeja laulamassa

Näistä retkistä ja muista kertyisi valian tavattomasti kerrottavaa, mutta tulisi aivan liian pitkälti. Kuitenkin haluaisin esittää muutaman tapauksen noin huumorimelessä:

Kyllä siinä löytyi joskus vallan erinomaisia tapauksia. Siinä tahtoo joskus sanoissakin sekaantua, esimerkiksi "meidän kanat" ja "metsäkanat" menevät vallan sekaisin. Ja sävel sitten, kuten eräs vanhus sanoi: "Voi kauhistus, nyt ne sekkantusivat."

Eräs isäntä taas oli odottanut ja katsellut ikkunasta, että aivan niskakin oli kankea, kuten hän itse sanoi. Näin meitä joskus odotetaankin. Meidän piti niin kuin salaa mennä laulamaan.

Kerran taas odotimme, että pari kuoron tyttöistä lähtisi kotiinsa, jotta mekin voisimme mennä jälestä tyttöjen äidille laulamaan hänen täyttäessään vuosia.

Eräs jouluaamu taas puhui hiljaisuudellaan. Siinä tuli silloin tulinen herätys, kun uruissa ei ollut ketään eikä kuorokaan laulanut, kun ei ollut johtajaa, ja kirkko väkeä täynnä kuten tavallisesti jouluna. Kerran taas vanhainkodissa jouduimme laulamaan ilman johtajaa. Siinä oli semmoinen tunne, että olimme kuin linnunpojat, kun emo häviää - aivan turvattomia.

Kuorolaulua vahingossa

Omalta kohdaltani muistan ensimmäisen kuorolauluesitykseni varsin hyvin. Tämä tapahtui sodan aikoihin. Oli hautausmaalla. Kuoro lauloi tuota virttä - "Taivaassa, ratki taivaassa" - kuorolaulusovituksena. No, tietysti yhdyin siihen, koska se aluksi oli tuo tuttu virsi. En ymmärtänyt kuorolaulusta mitään, enkä myös sitä, ettei siihen olisi sopinut yhtyä. Tietysti sitten paljastui totuus, kun ei sävel enää sopinutkaan. Olin tietenkin vähän nolo, mutta olin siitä mielissäni, etten ollut ainoa sivullinen, joka näin erehtyi. Johtajana oli kanttori Lahti.

Kuorossa laulaminen ei muuten ole niinkään helppoa. Olisi paljon helpompaa laulaa nuotin vierestä kuin oikein. Mutta silloin tulee kuorosta helposti 8-18-ääninen. Siinä saa myöskin lähteä monta kertaa

harjoituksiin, oli sitten ilma tai kiire mikä tahansa. Tämä ei muuten kävisi päinsä, jollei ole rajattomat määrät innostusta, että pitkienkin matkojen takaa jaksaa tulla. Ei siinä silloin ole esteenä myrskyävät meret, ei kinokset eivätkä muutkaan. Niille, joille niin sanottu "kirkollinen toiminta" on lähellä sydäntä, on se sitäkin helpompaa ja rakkaampaa. Tahtoisin tässä yhteydessä tuoda esille erään kuorolaisen ajatuksia:

"Laululahja on ihmiselle kallis. Emme saisi sitä väärinkäyttää. Tu-lemmeko sitä loppuun asti ajatelleeksi. On paljon hurskaita ihmisiä, joilla ei tätä lahjaa ole. Puutteellisella lahjallaan he kuitenkin laulavat Jummalalle, kaiken hyvän antajalle."

Kunpa me kuorolaiset entistä enemmän kiinnittäisimme huomiota laulujemme sanoihin ja sisältöön. Silloin olisi sydän lauluissa mukana. Voi niitä lukemattomia, ihania joululauluja tai kiirastorstain ja pitkäperjantain murheentäyteisiä lauluja. Erikoisesti juuri kiirastorstai-iltana on juhllallista, kun urkuparvelta saa seurata hiljalleen etenevää ihmisjoukkoa menossa Herran ehtoolliselle. Ainakin silloin unohtuu arkinen huoli ja tulee ajatelleeksi jotakin parempaakin, joka todella on ajattelamisen arvoista.

Kuoron jäseniä vuonna 1972

Nykyisin on sitten kuorossamme ollut seuraavat jäsenet: johtajana tirehtööri Niilo Lahti, sopraano - Tyyne Lahti, Pirkko Fabritius, Elvi Helelä, Eija Sariola, Kirsti Eloranta ja Aino Lehtisalo; alto - Marja Tammelin, Helmi Vainio, Lyyli Lehtonen; tenori - Pentti Sariola, Pentti Fabritius, Erkki Salonen, Risto Soini; basso - Aulis Färkkilä, Aimo Kantola, Pekka Lahti. Näin vuoden 1972 lopulla.

Haikeat hyvästit pidetylle kuoron johtajalle

Moni kuorolainen yli 30 vuoden takaa on jo kohdannut matkansa päin. Alkuperäisiä laulajia ovat ainoastaan

Tyyne Lahti ja hänen tyttärensä Marja, joka ehkä lapsuudesta asti on ollut kuorossa. Juuri tirehtööri Lahden omasta perheestä olemme saaneet korvaamattomat avut. Kaikki heidän lahjakkaat lapsensakin ovat olleet kuorossa mukana. On korvaamattonta se työ, mitä kuoron johtajalta vaaditaan. Kopiaida nyt sanoja ja nuotteja, sekä yrittää tällaisista yksinkertaisista ja oppimattomista saada jotain kuoroa kokoon. Tälle kaikelle osaa vasta nyt antaa arvon, niin kuin elämää taaksepäin katsomalla.

Koska nyt olemme tässä tilaisuudessa kuin olemme, on pakko uskoa, että tämä tuttu laulajapari jättää meidät. Eivät toivota enää "ehtoota" eivätkä liity joukkoomme harjoitukseen. Toivon kuorolaisten ja itseni puolesta, ettette pahalla muistelisi meitä, vaikka emme aina olekaan osanneet olla ahkeria ja tarkkaavaisia. Toivomme vielä joskus, että saisimme vaikkapa urkuparvelta laulaa yhdessä jotain tuttua, vaikkapa näin:

*"Maa on niin kaunis,
kirkas Luojan taivas
Ihana on sielujen toivotie.
Maailman kautta
kuljemme laulain,
taivasta kohti matka vie."*

*Kiitavi aika,
vierähtävät vuodet,
miespolvet vaipuvat unholaan.
Kirkasna aina
sielujen laulun
taivainen soitto säilyy vaan."*

Missä kirkonkylä luuraa?

Nykyinen tilanne ei houkuttele piipahtamaan kirkonkylään

...ja kuitenkin näkymä voisi olla aivan toinen.

Merimasku-Seuran ehdotuksessa esiintyvät kaikki Merimaskun symboliset elementit: Kivet, vaakunan reimari ja Merimaskun nimikkolintu kalatiira, vain nimikkokasvi järviruoko (jota täällä kutsutaan kaislaksi) puuttuu.

Moni merimaskulainen ja ulkopaikkakuntalainenkin on kauhistellut Merimaskun idyllisen kirkonkylän risteystä. Sillan valmistuttua näkymä risteyksestä kirkolle on ollut masentavaa katsottavaa. Suuri savikasa estää näkyvyyden kirkolle kokonaan, eivätkä kasan päällä könöttävät epämääräiset mainostaulut ainakaan tilannetta paranna.

Merimasku-Seura on tehnyt kunnanhallitukselle oman ehdotuksensa risteuksen kaunistamiseksi. Jäämme odottamaan tapahtuuko asiassa muutosta, kunhan kirkonkylän raitti saadaan kuntoon.

KUVAT JA MANIPULOINTI: MAARIT LINERI

Merimaskun kuntakokous 20.12.1891

10 §

Kuntakokous ryhtyi keskusteluun, miten kätehdään sen yleisen pahennusta tuottavan tavan tanssin pidon estämiseksi kunnassamme paitsi häätiloissa, jota paha tapaa yleisesti vietetään nuorelta kansalta jossa siivistömyyttä, haurautta ja monta pahennusta harjoitetaan, sekä ovat häiriöiksi muillekin.

Niin tultiin yksimieliseen päätökseen tämän pahennus tuottavan tavan tanssin estämiseksi ja siivistömyyttä edesauttamiseksi, katsoi kuntakokous sopivaksi että se tilallinen tahi joku muu huonen haltia, joka antaa huonetta tanssin pitäjälle ilman jollei hänellä ole asianomaisen kuvernööriltä siihen lupa, vetäköön sakko kolmekymmentä markkaa. Jos joku ilman huonen haltian tietämättä tahi pois ollessa

pitää tanssin, olkoon se saman edesvastauksen alainen jolle huonen hallitus on uskottu. Mutta jos joku toimitta ja pitää tanssin jossain erityisessä paikassa tahi omalla Tuvalle jonkun huoneessa, olkoon tanssin pitäjä saman edesvastauksen alainen mitä tässä puhuttu on ja palkitkoon vahinkoon mitä siitä voi tulla. Samoin päätettiin kutsumattomista vieraista häätiloissa, jonka tulevat häätiloa häiritsemään että itsekukin vetäköön sakkoa kolmekymmentä markkaa ja palkitkoon vahinkoon jos häiriöstä on tullut.

Päätettiin, että yllämainitut sakkorahat lankeavat kuntamme waivaisrahaston hypäksi.

Tähän pyydetään asianomaisen herra kuvernöörin vahvistusta noudatettavaksi.

Viidenkymppin villitys

Villityksen kohde ja villiintynyt.

• NAANTALIN •
KUVAUS

KUVAT TUNNISSA

• MATTANA TAI KIILTÄVÄNÄ

KEHYSTEN ERIKOISLIIKE

• VALOKUVA- JA SISUSTUSKEHYKSIÄ

Tullikatu 12, 21100 Naantali, Puh. (02) 435 1454

RAUTAKAUPPA
Puutavaraa, levyjä

Naantalin Rakennuspuu
Taimontie 21, Naantali
Puh. 02-436 3500, fax 02-4351 405
avoinna: ark. 7-17, la 8-13

NAANTALI
Puh. 020 522 7080

NAANTALIN APTEEKKI
*Aurinkoista
apteekkipalvelua
joka päivä
jo yli 150 vuoden ajan*

NAANTALIN APTEEKKI
Luostarinkatu 25, puh. 431 2720
ma-pe 9-20, la 9-15, su 10-14

RYMÄTTYLÄN APTEEKKI
Rymättylä kk, Puh. 252 1202
ma-pe 9-16.30

Oletko ostamassa uutta asuntoa
tai remontoimassa vanhaa?

**Pyydä edullinen laina-
tarjous Merimaskun
Osuuspankista!**

*Sain asiantuntevat
neuvot ja mukavan
ihmisläheisen palvelun.
Siksi valitsin
Merimaskun
Osuuspankin.*

T. Kouvola
Tomi Kouvola

Siirrämmme tarvittaessa nykyiset lainasi
kuluitta muista rahalaitoksista
- saat bonusta myös lainoista.

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Varaa aika puh: 02 434 0070
www.op.fi merimaskun@op.fi

Merimaskun
RANTAMARKET

Avoinna ympäri vuoden **JOKA PÄIVÄ** klo 9 -21

- Elintarvikkeet
- Polttoaine (95E), polttoöljy
- Kahvio, vastapaistetut leipomotuotteet
- SPR:n tuotteita ym. muita lahjatavaroita
- Internetpiste • Kirpputori • FilmTown

MERIMASKUN ASIAMIESPOSTI

Paltteentie 5, 21160 Merimasku, puh: 02-4350 603

Lentoliput,
laivaliput, bussiliput

Matkanjärjestäjien
peruutus- ja
tarjoushinnat
myös meillä

Seuramatkat
Esitteet ja varaukset

Hotellit, mökit, viisumit,
vuokra-autot ym.

TERVETULOAA MATKAKAUPPAAN

Tullikatu 16, 21100 Naantali, Puh. 02-4321 277

TAATTISTEN TILA

- rustholli 1500-luvulta -

Taattisista löytyy monenlaista majoitustilaa ympäri vuoden.
Järvinäkymä, tunnelmallinen pihapiiri ja kiltit kotieläimet
luovat viihtyisät puitteet kaikkiin tilaisuuksiin.

Uutuutena holvisauna suuremmille ja pienemmillekin ryhmille

Tiedustelut:
Taattisten tila
Karin ja Markku Aaltonen
21160 Merimasku
puh. (02) 436 9583 tai
0400 828 108
fax (02) 436 9913
taattistentila@kolumbus.fi
www.taattistentila.com
(katso virtuaalikuvat)

*Erillisiä yhtenäisiä juhla-
ja kokoustiloja 200
hengestä myös
pienempiin ryhmiin.
Kallen Kellari 30 vieraalle*

PlusTerveys -merkistä tunnet
korkeaan laatuun ja palveluun
sitoutuneet hammaslääkärit ympäri
Suomen. Sinulle PlusTerveys
merkitsee hyvää huolenpitoa. Taidolla
ja ymmärtäen.

**HAMMASLÄÄKÄRI
ANNE LINJA**

Luostarinkatu 21 A 1, NAANTALI

Puh. **02-4353 450**

- Fysioterapiaa,
- kuntoutusta,
- hyvää oloa,
- hyvinvointia

Tällä kupongilla

Hieronta 45 min. VAIN 20 €

Tarjous voimassa 30.10.2006 saakka

Rajatie 2, (OP:n talo) 21160 Merimasku,
Puh: 02-431 7011 / Minna Vilponen

- Liike- ja maatalouskirjanpidot
- Palkanlaskennat, Isännöinti
- Kiinteistönvälitys

Rajatie 2, 21160 Merimasku
Puh. 02-4367 010, 040-787 422

**Avainasiakkaana saat
henkilökohtaisen pankkineuvojan**

Mitä enemmän keskität raha-asioitasi meille, sitä
paremmat ovat etusi. Avainasiakkaana sinä ja perheesi
saatte oman henkilökohtaisen pankkineuvojan, joka
auttaa suunnitelmien toteuttamisessa.

Soita Asiakaspalveluun 0200 3000 (pvm/mpm)
ma-pe 8-20 ja varaa aika konttorimme.

Teemme sen mahdolliseksi
1181 Naantali, Luostarinkatu 25
www.nordea.fi

NORMAALIPIZZA 5€
PERHEPIZZA 12€

Kuponki voimassa
noudettaessa.
Ei koske muita etuja
2/kuponki

puh. 02-469 1341
Henrikinkatu 8, Naantali (torin laidalla)

PARTURI

Hirsimäki & Aura

Hilka Hirsimäki

Pirjo Kangasmäki

UoleviRaadenkatu 1, 21100 Naantali,
Puh. 02-4351 764

Pitopöytä sunnuntaisin klo 11-16, 17€
Kaikki perhejuhlat ja yritysten tilaisuudet Pohjakulman
tunnelmallisissa tiloissa ympäri vuoden.
Huom! Nyt on aika tehdä pikkujouluvaraus!

Soita ja kysy lisää, p.2522 771

**Ravintola
POHJAKULMA**
ravintola@pohjakulma.fi
www.pohjakulma.fi

Tapahtumia kesällä 2006

“Esiliinasta emäntä tunnetaan” näyttelyn avajaiset aloittivat Kollolan kesän 2.7. Avajaisten yhteydessä oli esiliinakavalkadi, mikä herätti monessa katsojassa muistoja.

12.7. kävi Pirkko-Liisa Heinonen kertomassa 3D-postikorttien tekniikasta ja esitteli meille tekemiään kauniita kortteja.

17.6, saimme ulkomaisia vieraita, kun Merimaskun pohjoismaalaiset ystävyyskuntien edustajat vierailivat Kollolassa

Kollolan keskiviikot jatkuivat Vikke Hakalan vihdantekonäytöksellä 5.7. Vikken luutia ja vihtoja on Merimaskun lisäksi myynnissä mm Turun torilla ja Keskiakamarkkinoilla.

19.7. oli vuorossa Reijo ja Jari Mülleri antiikki-ilta. Illan aikana nämä ammattilaiset arvioivat myös paikalla olleiden esineitä.

Lisää tietoa esiliinakulttuurista kuultiin. 26.7. Esittelijänä oli Terttu Kraemer.

Vanhan tavan mukaan oli uudet merimaskulaiset kutsuttu kahville Kollolaan. Paikalla oli 23.8. vain kourallinen uusia kuntalaisia. Toivoisi useamman uuden asukkaan käyttävän tilaisuutta tutustua paremmin asuinpaikkaansa ja kunnan virkamiehiin.

Merimaskun Maamiesseuran talolla 19.8. esitettiin vielä kerran esiliinakavalkadi 50-luvun iltamissa. Esitys sai paljon kiitosta jälkepäin. Vasemmalta Maarit, Terttu ja Sirkka-Liisa ajan hengen mukaisissa asuissa.

20.8. Saaristokulttuuriviikon avajaisten yhteydessä. sivistystoimen sihteeri Eija Laurila julkisti Merimaskun pitäjänpuvun. Puvusta tulee tarkempi juttu seuraavaan lehteen.

27.8. Valtakunnallisena museopäivänä Kollola oli avoinna.